

El cel també és seu



Ratapinyada de cova

Miniopterus schreibersii
Família Miniopteridae

Per David García i Gemma Carrasco



Com és?

Aquest quiròpter, únic representant de la família Miniopteridae, és de mida mitjana, amb una longitud d'avantbraç d'entre 43 i 48 mm. Presenta un dors d'una coloració general gris cendrosa i és més clar al ventre. Té un pelatge curt, amb la base dels pèls més fosca. Les orelles són curtes i de forma triangular, i té un musell curt, i això juntament amb un front bombat li confereixen un cap arrodonit que li dona un perfil molt característic a l'espècie. Tant el cap, com el dors, presenten un pelatge dens i atapeït, i les orelles no sobrepassen la seva part superior. El tragus és curt i arrodonit i es projecta cap endavant. Té unes ales llargues i estretes i, a diferència d'altres espècies, la segona falange del tercer dit és molt més llarga que la primera, cosa que li permet realitzar vols molt ràpids.

Emet polsos ultrasònics en freqüència modulada (FM), amb una coa final de freqüència constant (FC) entre 55 i 58 kHz, similars als polsos de la ratapinyada de Cabrera, *Pipistrellus pygmaeus*. Malgrat la similitud amb aquest vespertiliònid, són fàcilment diferenciables, ja que el vol ràpid que fa la ratapinyada de cova

provoca que els polsos es sentin molt separats entre si.

Quins són els seus costums?

Es tracta d'una ratapinyada estrictament cavernícola, encara que ocasionalment s'han trobat exemplars aïllats o petits grups a encletxes de penya-segats. Les dades obtingudes a Balears apunten a un comportament cavernícola, utilitzant exclusivament cavitats i mines. De totes les espècies presents a les illes és la que major grau de gregarisme presenta. En la seva distribució mostra una certa dependència als refugis subterranis, més que als hàbitats. Els refugis coneguts a les Balears es troben des del nivell del mar fins a les altituds més elevades de la Serra de Tramuntana.

Durant les diferents etapes del seu cicle biològic ocupa diferents refugis, per a la cria, la hibernació i els refugis de pas. Les cavitats de cria són més càlides i seques que les utilitzades per a la hibernació. Durant el període reproductor s'associen amb altres espècies com la ratapinyada ratera grossa i la ratapinyada de

peus grossos, formant colònies mixtes, mentre que durant els mesos d'hibernació les colònies solen ser més monoespecífiques. Cap a finals de juny i començaments de juliol es produeixen els parts, d'una sola cria, i els joves comencen a volar durant el mes d'agost. La gran majoria de les colònies de cria són abandonades pels adults durant el mes de setembre. Durant la tardor es concentren a cavitats on tenen lloc les còpules. Finalment, durant els mesos d'hivern es formen les majors concentracions per a la hibernació. A Balears únicament es coneixen dues cavitats que acullin colònies durant aquest període, i és a Menorca on es troba la més nombrosa. Gràcies a les seves ales llargues i estretes pot efectuar desplaçaments a gran velocitat i distància, la qual cosa possibilita tant l'intercanvi entre refugis com el desplaçament a àrees d'alimentació allunyades dels seus refugis. S'ha comprovat el moviment entre refugis de les illes de Mallorca i Menorca. L'intercanvi d'exemplars entre les diferents colònies suggereix l'existència d'una xarxa de refugis que són emprats per una metapoblació sense obeir a un patró establert.

Alimentació

Pel que fa a l'alimentació, les seves preses predilectes són lepidòpters i coleòpters que captura en vol sobre la vegetació. Tot i que pareix que mostren certa plasticitat a l'hora de seleccionar hàbitats tant naturals com suburbans per alimentar-se, tenen certa preferència per caçar per damunt de les masses forestals.

A quines illes la podem trobar?

Està present a Mallorca i Menorca, així com a Cabrera, on hi ha una cavitat que utilitzen com a refugi equinoccial. Al conjunt de les illes Pitiüses aquest miniopterid és absent. A Mallorca i Menorca està amplament distribuït en àrees càrstiques com la vessant sud de Menorca, la Serra de Tramuntana, la Serra de Llevant i algunes localitats de l'interior de Mallorca, on hi ha importants colònies de cria. També es coneix alguna localitat que alberga grans concentracions durant l'època de cria a penya-segats marins. L'absència de l'espècie a determinades zones de l'interior pot ser deguda a la combinació de factors com l'escassetat de refugis adients o de zones apropiades per alimentar-se, o per manca de prospeccions.



Les amenaces i mesures per a la seva protecció

Aquesta espècie cavernícola ha experimentat un marcat declivi a diferents països d'Europa. A Balears, on es coneixen diversos refugis de cria, les poblacions varen patir un important retrocés en el passat, encara que en l'actualitat mostren una certa estabilitat. Els principals problemes de conservació d'aquest quiròpter estan associats a les molèsties que pateix

als seus refugis de cria i hibernació, a causa de l'excés de visitants a les coves que ocupa. El marcat gregarisme de l'espècie la fa molt vulnerable a les pertorbacions en els seus refugis. D'altra banda, la transformació del paisatge, els canvis d'ús del sòl, així com els tractaments fitosanitaris en masses forestals que ocasionen una reducció de les seves preses, estan causant una disminució de les àrees d'alimentació a les illes.

Les principals mesures necessàries per garantir la conservació d'aquesta espècie passen per protegir tots els refugis utilitzats per criar i hibernar, així com posar en marxa accions per restringir les visites amb tancaments perimetrals en els refugis. S'han tancat algunes cavitats on les colònies patien contínues molèsties, però encara queden d'altres on resta pendent la posada en marxa de mesures adients per garantir la permanència de les colònies. El complex patró de moviments d'aquesta espècie entre diferents refugis durant el transcurs de l'any requereix de la conservació d'una xarxa de refugis subterranis, necessaris per cada una de les etapes del seu cicle vital, així com l'accés a les seves àrees de caça.

La ratapinyada de cova està catalogada com a Vulnerable en el Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades (CEEa) i a les Illes Balears s'ha aprovat el Pla de Conservació de la ratapinyada de cova. •

